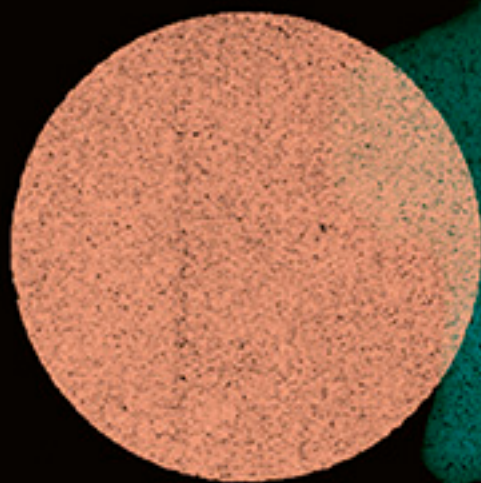

Mažas stebuklas.
The New York Times

Aš,
nepažinusi
vyrų

Romanas

Jacqueline
Harpman

baltos lankos

Jacqueline Harpman

Aš,
nepažinusi vyrų

romanas

Iš prancūzų kalbos vertė Jonė Ramunytė

baltos lankos

Stebėdama, kaip jos kalbasi, apstulbau: jų pasiklausęs, galėjai pamanyti, kad galima rinktis tarp daugybės receptų, įvairių pagardų, o juk jos teturėjo tris didelius katilus, vandens ir daržovių, kurias galėjome tik virti. Jas valgysime per pietus, o iš nuoviro bus sriuba vakarienei. Kartais po pietų atkeliaudavo papildomas davinys: keli kilogramai makaronų, retsykais bulvių ir nieko, ką būtų galima gaminti kruopščiau. Tikriausiai taip jos pasakojosi viena kitai istorijas – darė, ką galėdamos. Sakė (ir aš jau šimtąkart girdėjau, bet nekreipiau dėmesio), kad sultinio skonis ne toks pat, ar pirmiau dedi mėsą, ar daržoves, dar kitoks, jei atskirai virsi sudėtinės dalis, smulkiai arba dideliais gabalais supjaustysi porus. Viralui nugaravus, skonis bus sodresnis. Plepėdamos jos jaudinosi. Pirmą kartą klausiausi jų įdėmiai, mane nustebino žodžių gausa, įkarštis, su kuriuo jos dešimt sykių kartojo tą patį, bet vis kita forma, kad, gink Dieve, nesusivoktų, jog jau ištisą amžių neturi ničnieko viena kitai pasakyti. Tačiau žmogiška būtybė turi kalbėti, kitaip ji praranda žmogiškumą, tai supratau šiais pasakutiniaisiais metais. Ir pamažu ėmiau gailėti tų moterų, įnirtinškai trokštančių gyventi, apsimetančių, jog kažką veikia, kažką sprendžia kalėjime, į kurį visiems laikams uždarytos, iš kurio išeis tik mirusios (bet ar jie išgabens lavonus?) ir kur joms net negalima nusižudyti.

Staiga susigriebiau mąstanti apie mūsų padėtį. Iki šiol ją pakenčiau kaip natūralią būklę, negalvodama; argi žmogui

kyla klausimas, kodėl vakarais jis nori miego, o atsikėlęs – valgyti? Kaip ir kitos, žinojau, kad tarp uždraustų dalykų yra savižudybė. Pradžioje kai kurios, labiau palūžusios ar veiklesnės, pabandė griebtis peilio arba virvės, ir tada supratome, kaip griežtai mus stebi sargybiniai, – rimbas išsyk supliaukšėdavo joms palei ausis. Jie buvo puikūs šauliai, pataikydavo iš tolo, perkirsdami diržus, iš kurių jos tikėjosi nusivyti virvę, išmušdami iš rankų prastai pagalastą peilį. Jie saugojo, kad liktume gyvos, taigi moterys buvo įsitikinusios, kad jas norima vienaip ar kitaip panaudoti, kad esama planų. Jos vaizdavosi įvairiausius dalykus – bet nieko neatsitiko. Mes buvome maitinamos, ne per gausiai, todėl storulės sulyso; bet iš tikro mums nieko netrūko. Turėdavome taisyti valgį dideliuose katiluose, o nulupusios daržoves grąžindavome du peilius, kurie visuomet prastai pjaudavo. Retkarčiais gaudavome keletą metrų audinio, tad galėdavome pasisiūti drabužių – elementariai sukirptų, nes neturėjome žirklių. Audinį reikėjo plėšyti labai tiksliai. Ką tik rašiau, kad gyvenome be įvykių, – tai ne visai tiesa: pasirodžiusios medžiagų atraižos sukeldavo didžiulį sambrūzdį. Žinojome, kuri suknelė sudėvėta taip, kad nebesulopysi, o kuri dar gali būti išgelbėta; prasidėdavo didieji skaičiavimai, buvo stengiamasi kuo geriau panaudoti naująją medvilnę. Reikėdavo apskaičiuoti, kiek prireiks siūlų, kartais likdavo medžiagos atraižų, o mes nebeturėdavome kuo jų susiūti. Vieną dieną Dorotėjai šovė mintis siūti

plaukais, ji prisiminė, kad labai tolimoje praeityje jais siuvinėdavo. Ilgiausi buvo Anos ir Loretės plaukai – jie ir buvo panaudoti pirmiesiems bandymams. Tačiau šie buvo nesėkmingi, plaukai trūkinėjo; paskui kažkuriai toptelėjo mintis supinti keletą plaukų, ir mes šį tą laimėjome: siūlės neilgai laikė, tačiau visuomet buvo kuo jas persiūti. Sargai neduodavo mums nei higieninių servetėlių, nei tualetinio popieriaus, dėl to moterys labai skųsdavosi. O aš neprisimenu, kad kada nors būčiau jų turėjusi, – kuo puikiausiai išsiversdavau tekančiu vandeniu, kurio niekad netrūko, o kadangi nesirgau mėnesinėmis, neturėjau jokių rūpesčių, ką daryti su krauju. Būdavo kruopščiai surenkamos menkiausios medžiagų skiautės ir naudojamos sergant mėnesinėmis, paskui ilgai plaunamos vandeniu, nes labai mažai tegaudavome muilo – juodo, skysto, skirto kūnui prausti.

Ta beveik visiška fizinės veiklos stoka būtų atėmusi iš mūsų paskutines jėgas, todėl prisiversdavome kasdien truputį pasimankštinti – nuobodžiausias dalykas pasaulyje, – bet net aš paklusdavau, suprasdama, jog tai būtina. Sykį ar du kuriai nors moteriai buvo pasitaikę susirgti: tuomet prie maisto produktų būdavo įdedamas termometras: priemonė suprasti, kad ji turinti pasimatuoti temperatūrą, buvo rimbas, o jei ji karščiuodavo, atkeliaudavo vaistų. Regis, buvome itin geros sveikatos. Tačiau su maistu, apšvietimu ir pastoviu šildymu mes turbūt kažkam brangiai kainavome, nors

nežinojome, kam jiems šitas vargas. Ankstesniame gyvenime moterys dirbo, nešiojo vaikus, su jomis buvo galima mylėtis, – apie tai žinau tik tiek, jog tai buvo labai vertinama. O kas iš mūsų čia?

Šitie apmąstymai mane nustebino. Netikėtai paslaptis, kurios man neatskleidė, ir ta, kurios nenorėjau išduoti, pasirodė menkavertės, palyginti su ta, kurią saugojo sargybiniai: ką mes čia veikiamo, kodėl palaikoma mūsų gyvybė?

Priėjau prie Tėjos – ši visuomet būdavo man mažiausiai atšiauri. Ji nusišypsojo.

– Na? Ateini atskleisti man savo paslapties?

Suirzusi patraukiau pečiais.

– Nebūk tokia kvaila kaip kitos. Pažiūrėk į jas. Apsimetinėja, elgiasi taip, lyg dar kažką valdytų savo gyvenime, ir priiminėja didžius sprendimus, kaip virti daržoves. Ką mes čia veikiamo?

Tėja, regis, tarytum nutolo.

– Ką nori pasakyti?

– Apie tai taip pat negalima kalbėti! Jūs visą laiką įtikinėjate save, jog kažką žinote, ir naudojotės manimi, nežinancia, kad įtikėtumėte savo pranašumu! Niekas neišsivaizduoja, kodėl mus taip stropiai saugo, ir jūs bijote apie tai galvoti.

– Nekalbėk visą laiką daugiskaita.

– Tuomet išsiskirk! Atsakyk savo pačios mintimi. Jei tokią turi.

Mes negalime viena kitai skaldyti antausių, bet jei kalbamės ramiai, o mūsų veidai neišduoda įniršio, galime apsisiekti ir šurkščiais žodžiais.

– Kurių galų apie tai kalbėti? Juk niekas nepasieks.

– Štai dar viena jūsų kvailystė! Tarytum kalbėjimas skirtas tik tam, kad kas nors įvyktų. Kalbėti ir yra gyventi. Pažiūrėk, jos tai taip puikiai žino, kad kalba ištisom valandom, nors nieko nepasako.

– Bet ar kalbėjimas mums bent ką paaiškins apie tai, ką čia veikiame? Apie tai ir tu žinai ne daugiau nei aš ar bet kuri iš mūsų.

– Ne, bet kalbėdama aš sužinosiu, ką apie tai manai tu, tu sužinosi, ką manau aš, galbūt tai pažadins kokią naują mintį, be to, atrodys, jog elgiamės kaip žmonės, o ne automatai, kartojantys tą patį.

Ji padėjo medžiagos skiautę, kurią siuvo supintais plaukais, ir sukryžiuo ant kelių rankas.

– Kai tu sėdi, viena, užmerktomis akimis (o tu taip ir darai), ar mąstai apie mus?

– Darau, kas man patinka, nesistenk išgauti mano paslapties, aš ne išsiblašiusi mergaitė, kurią užklumpi netikėtai.

Ji nusijuokė.

– Tu tikrai būtum buvusi nuostabi! Ir tavo likimas būtų buvęs gražus ir didis!